

המחלקה לחינוך
סמסטר א' תשפ"א

מדיניות חינוכית

ד"ר יריב פניגר
fenigery@bgu.ac.il

מהי מדיניות חינוכית? על ידי מי היא נקבעת ובאילו נסיבות? מדוע רפורמות חינוכיות אינן משיגות, בדרך כלל, את יעדיהן? כיצד חוקרים מדיניות? שאלות אלו ואחרות יעמדו במרכזו של קורס זה שמטרתו הינה להכיר גישות שונות, מושגים, וכלים תיאורטיים ומחקריים להבנה ולניתוח של מדיניות חינוכית. חלקו הראשון של הקורס יסקור גישות תיאורטיות ומתודולוגיות שונות לחקר מדיניות החינוך ובחלקו השני של הקורס נערוך היכרות עם סוגיות עכשוויות מרכזיות בחקר מדיניות החינוך. מטרת הקורס היא לאפשר הבנה וניתוח ביקורתי של תהליכי קבלת החלטות, יישום מדיניות והערכתה בישראל ובמדינות אחרות.

דרישות הקורס והציון:

- קריאת החומר הרלבנטי לקראת כל שיעור (כל פריטי הקריאה נמצאים באתר הקורס).
- הגשת 6 דו"חות קריאה במהלך הסמסטר על פריטים ביבליוגרפיים המסומנים ב-*. הנחיות לכתובת דוחות הקריאה מופיעות באתר הקורס.
- נוכחות והשתתפות פעילה בשיעורים (הנוכחות תירשם באופן אוטומטי על ידי תוכנת זום). נוכחות והשתתפות פעילה בעשרה שיעורים לפחות היא תנאי לקבלת ציון בקורס.
- הגשת מטלה מסכמת (ניתן להגיש בזוגות).
- הציון הסופי יקבע על בסיס דו"חות הקריאה (30%) והמטלה המסכמת (70%).

נושאים ורשימות קריאה:

1. מבוא: מדיניות חינוך בעידן הגלובלי

Rizvi, F. and Lingard, B. 2010. *Globalizing Education Policy*. London: Routledge. Pp, 1-11.

2. המאפיינים הייחודיים של הארגון החינוכי ושל מקצוע ההוראה

Weick, K. E. 1982. Administering Education in Loosely Coupled Schools. *Phi Delta Kappan*, 63 (10): 673-676.

Braun, A., Ball, S. J., and Maguire, M. 2011. Policy Enactments in Schools, Introduction: Towards a Toolbox for Theory and Research. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education* 32(4): 581-583.

*כהן, ד. ק. (2010). מקצוע ההוראה: ככל שמשתנה, נותר בעינו. בתוך: ג. מיכאלי וג. פישר (עורכים) שינוי ושיפור במערכות חינוך. ירושלים: מכון ברנקו וייס ואבני ראשה.

גישות מתודולוגיות ודיסציפלינריות שונות לחקר מדיניות החינוך:

3. חקר מדיניות חינוכית במבט היסטורי

Vinovskis, M. A. 2009. Historians and Educational Policy Research in the United States. In: G. Sykes, B. Schneider and D. N. Plank (eds.), *Handbook of Education Policy Research*. New York and London: Routledge.

* צמרת, צ. 2005. זלמן ארן והפרודוקטיביזציה של בני 'עדות המזרח'. בתוך א. בראלי, ד. גוטוויין, ט. פרילינג (עורכים) *חברה וכלכלה בישראל: מבט היסטורי ועכשווי*. ירושלים וקריית שדה בוקר: יד יצחק בן-צבי ומכון בן-גוריון לחקר ישראל, הציונות ומורשת בן-גוריון.

4. גישות סוציולוגיות לחקר מדיניות החינוך

Lauen, D. L. and Tyson, K. 2009. Perspectives from the Disciplines: Sociological Contributions to Education Policy Research and Debates. In: G. Sykes, B. Schneider and D. N. Plank (eds.), *Handbook of Education Policy Research*. New York and London: Routledge.

* איילון, ח. 2009. סוגים של בידול בתוכניות לימודים ואי-שוויון בהישגים. בתוך י. קשתי (עורך), *הערכה, חינוך יהודי ותולדות החינוך: אסופה לזכרו של פרופסור אריה לוי*. תל-אביב: אוניברסיטת תל-אביב, הוצאת רמות.

5. ניתוח מדיניות חינוכית מהפרספקטיבה של מדע המדינה והמשפט

McDonell, L. M. 2009. A Political Science Perspective on Education Policy Analysis. In: G. Sykes, B. Schneider and D. N. Plank (eds.) *Handbook of Education Policy Research*. New York and London: Routledge.

* פרי-חזן, ל. 2018. הסדרת לימודי ליבה בחינוך החרדי בפרספקטיבה השוואתית. *משפט חברה ותרבות*, א' 493-525.

6. חקר מדיניות החינוך על ידי כלכלנים

Carnoy, M. 2009. Policy Research in Education: The Economic View. In: G. Sykes, B. Schneider and D. N. Plank (eds.), *Handbook of Education Policy Research*. New York and London: Routledge.

* בלס, נ. ובליך, ח. 2020. *ההוצאה לכיתה ולתלמיד במערכת החינוך היסודי*. ירושלים: מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל.

7. גישות אנתרופולוגיות ואתנוגרפיות לחקר מדיניות החינוך: מהמקרו למיקרו

Dixon, M. L., Borman, K. M. and Cotner, B. A. 2009. Current Approaches to Research in Anthropology and Education. In: G. Sykes, B. Schneider and D. N. Plank (eds.), *Handbook of Education Policy Research*. New York and London: Routledge.

* פולק, א. 2015. בגין: מנהיג מחנה השלום - גלגולה של תכנית לימודים משולחן השר לשולחן הכיתה. בתוך: א. פולק, ע. סיגל וא. לפסטיין (עורכים) *פדגוגיה בישראל: פעילות ושיח בכיתות הלימוד*. באר-שבע: המעבדה לחקר הפדגוגיה, המחלקה לחינוך, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב.

חלק ב' - סוגיות נבחרות בחקר מדיניות החינוך

8. מדיניות חינוכית, טכנולוגיה, הוראה ולמידה

Zhao, Y. and Lei, J. 2009. New Technology. In: G. Sykes, B. Schneider and D. N. Plank (eds.), *Handbook of Education Policy Research*. New York and London: Routledge.

OECD. 2015. *Students, Computers and Learning: Making the Connection*. Paris: OECD Publishing.

*Fitzpatrick, B. R., Berends, M., Ferrare, J. J., and Waddington, R. J. 2020. Virtual illusion: Comparing student achievement and teacher and classroom characteristics in online and brick-and-mortar charter schools. *Educational Researcher*, 49(3): 161-175.

9. מבחנים בינלאומיים והגלובליזציה של החינוך

Addey, C., Sellar, S., Steiner-Khamsi, G., Lingard, B. and Verger, A. 2017. The Rise of International Large-Scale Assessments and Rationales for Participation. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 47(3): 434-452.

*יוגב, א. ליבנה, ע. ופניגר, י. 2009. סינגפור במקום כרכור? מבחני הישג בין-לאומיים והגלובליזציה של יעדי החינוך. *מגמות מ"ו* (3): 337 - 355.

10. אחריות ומבחנים סטנדרטיים

Lingard, B., Sellar, S. and Lewis, S., 2017. Accountabilities in Schools and School Systems. *Oxford Research Encyclopedia of Education*.

*Feniger, Y., Israeli, M. and Yehuda, S., 2016. The Power of Numbers: The Adoption and Consequences of National Low-Stakes Standardised Tests in Israel. *Globalisation, Societies and Education* 14(2): 183-202.

11. בחירת בתי ספר על ידי הורים

איילון, ח., בלס, נ., פניגר, י. ושבית, י. 2019. אי-שוויון בחינוך: ממחקר המדיניות. ירושלים: הוצאת מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל. פרק 9.

*Jabbar, H. 2015. "Every Kid Is Money" Market-Like Competition and School Leader Strategies in New Orleans. *Educational Evaluation and Policy Analysis* 37(4): 638-659.

12. אפשר גם אחרת - מדיניות החינוך בפינלנד

*סאלברג, פ. 2015. לומדים מפינלנד: תובנות ממערכת חינוך מוצלחת. תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד ומכון מופ"ת. עמ' 11-33.

13. סיכום